

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування головного закладу вищої освіти)

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»

(повна назва відокремленого структурного підрозділу)

Циклова комісія правничих дисциплін
(назва циклової комісії)

“ПОГОДЖЕНО”

Завідувач
Юридичного відділення

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Заступник директора
з навчально-методичної роботи

С.Л. Флорескул-Світова
(підпис) (ініціали та прізвище)

М.Я. Дерев'янчук
(підпис) (ініціали та прізвище)

“ ” 20__ року

“ ” 20__ року

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

“Юридична риторика”

(вказіть назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

вибіркова

(вказати: обов'язкова/вибіркова)

Освітньо-професійна програма

“Право”

(назва освітньо-професійної програми)

Спеціальність

081 “Право”

(код і назва спеціальності)

Галузь знань

08 “Право”

(код і назва галузі знань)

Освітньо-професійний ступінь

фаховий молодший бакалавр

(назва освітньо-професійного ступеня)

Мова навчання

українська

(вказати: на якій мові читається предмет)

Чернівці, 2020 рік

Силабус навчальної дисципліни**“Юридична риторика”**

(назва навчальної дисципліни)

складений відповідно до освітньо-професійної програми

“Право”

(назва освітньо-професійної програми)

затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол № 5 від «25» травня 2020 року) та введеної в дію наказом ректора №142 від «27» травня 2020 року.

Розробники: (вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені (педагогічні) звання)

викладач I-ї кваліфікаційної категорії, Н.С. Попельницька

Профайл викладача (-ів)

E-mail

Сторінка курсу в Moodle

Консультації

<http://college-chnu.cv.ua/article/5f881b83d6f28212d7d8b02f>

n.popelnyska@chnu.edu.ua

Силабус навчальної дисципліни обговорено та узгоджено на засіданні циклової комісії

правничих дисциплін

Протокол № _____ від “ _____ ” _____ 20__ року

Голова циклової комісії

(підпис)

Н.С. Попельницька

(ініціали та прізвище)

Схвалено Методичною радою ВСП «Фаховий коледж ЧНУ імені Юрія Федьковича»

Протокол № _____ від “ _____ ” _____ 20__ року

Голова методичної ради

(підпис)

О.Я. Білокрила

(ініціали та прізвище)

ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол № _____ від _____, 20__ р.

(підпис)

(ініціали та прізвище голови ЦК)

Протокол № _____ від _____, 20__ р.

(підпис)

(ініціали та прізвище голови ЦК)

Протокол № _____ від _____, 20__ р.

(підпис)

(ініціали та прізвище голови ЦК)

1. Загальні відомості про дисципліну

Анотація. Вміння розмовляти з людьми, вільно висловлювати власну думку, переконувати співрозмовника та впливати на численну аудиторію слухачів належить до найважливіших якостей сучасного фахівця у будь-якій сфері діяльності. Для набуття та розвитку подібних вмінь важливо не тільки володіти загальною культурою мовлення, але й опановувати риторичну теорію та відшліфовувати ораторські вміння.

Курс навчальної дисципліни «Юридична риторика» дозволяє студентам засвоїти теорію та практику риторичних законів, алгоритмів ефективних мовленнєвих комунікацій, а також вдосконалити власну мовленнєву культуру.

Вміння переконувати, відстоювати власну позицію, знаходити аргументи, які б доводили правоту позиції особи (чи її клієнта) і, водночас вказували на хиткість позиції опонента, відіграє величезну роль в повсякденній діяльності юриста-практика. Закласти основи таких знань і вмінь і має на меті курс «Юридичної риторики».

Мета дисципліни «Юридична риторика» – дати знання основ класичної та сучасної риторики як науки про мисленнєво-мовленнєву діяльність, спрямовану на переконання та вплив у процесі мовної комунікації, а також виробити у студентів вміння та навички аналізувати та продукувати тексти різного типу відповідно до мети, призначення й умов спілкування.

Завдання:

- ознайомити студентів з основними етапами зародження та становлення риторики як мистецтва красномовства, науки та навчальної дисципліни;
- розкрити історичні закономірності розвитку риторики;
- сформувати знання основних термінів та структурних принципів дисципліни на рівні відтворення, тлумачення та використання у спілкуванні;
- сформувати навички та вміння застосування правил і принципів риторики для визначення лінії особистої поведінки в умовах спілкування;
- виховати свідоме ставлення до культури, логіки, техніки мовлення.

Пререквізити. З метою підвищення якості засвоєння курсу «Юридична риторика» здобувач фахової передвищої освіти має вивчити до початку або разом із цією дисципліною наступні предмети: «Українська мова», «Громадянська освіта», «Основи філософських знань», «Теорія держави і права». У свою чергу курс «Юридична риторика» закладає підвалини для вивчення галузей процесуального права «Цивільний процес», «Кримінальний процес», «Адміністративний процес», «Судочинство в господарських судах») загалом і судових промов, зокрема.

Результати навчання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- особливості та головні етапи розвитку риторики;
- головні поняття, жанри та закони риторики;
- методику та основні етапи підготовки публічного виступу;
- способи і правила аргументації та доведення;
- специфіку різновидів юридичного красномовства.

вміти:

- спиратися на класичний досвід ораторів попередніх епох;
- застосовувати у своїй практиці основні риторичні правила та прийоми;
- використовувати різні стилі та жанри ораторських виступів;
- логічно розвивати тему, добирати точні слова та звороти;
- володіти голосом, дикцією, інтонаціями, жестом та мімікою;
- налагоджувати зворотний зв'язок із аудиторією та співрозмовником.

Компетентності:**Загальні компетентності (ЗК):**

Здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, аналізу і синтезу;

Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, добре володіти правничою термінологією;

Здатність проведення досліджень, уміння грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати, брати участь в аргументованій професійній дискусії;

Здатність застосовувати юридичну аргументацію;

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

Знання основ теорії та філософії права, структури правничої професії та її ролі у суспільстві;

Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти;

Здатність застосовувати юридичну аргументацію.

Програмні результати навчання

Вільно володіти письмовою та усною державною мовою, правильно вживаючи правничу термінологію.

Відтворювати зміст, демонструючи розуміння з основних професійних та суспільних тем.

2. Опис навчальної дисципліни

2.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни “Юридична риторика”						
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Вид підсумкового контролю
			Кредитів	Годин	Модулів	
Денна	3-4	5-8	3	90	2	ЗАЛІК

2.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

№ за/п	Теми	Усього годин
МОДУЛЬ 1 Понятійний апарат юридичної риторики		
1.	Тема 1. Сучасна риторика та її зв'язки з іншими науками. Закони риторики.	8
2.	Тема 2. Основні роди, жанри і види риторики.	8
3.	Тема 3. Культура мови	8
4.	Тема 4. Техніка мовлення	8
5.	Тема 5. Взаємодія оратора та аудиторії	8
Разом за модулем 1		40
МОДУЛЬ 2 Побудова та виголошення промови		
6.	Тема 6. Підготовка до виступу. Публічна промова.	10
7.	Тема 7. Полеміка як форма ораторського мистецтва.	10
8.	Тема 8. Діалогічне красномовство.	10
9.	Тема 9. Основи ведення дебатів і ділової бесіди	10
10.	Тема 10. Судове красномовство.	10
Разом за модулем 2		50
Усього за курс		90

2.2.1. Теми лекційних занять

№ за/п	Назва теми
1.	Сучасна риторика та її зв'язки з іншими науками. Закони риторики.
2.	Основні роди, жанри і види риторики.
3.	Культура мови
4.	Техніка мовлення
5.	Взаємодія оратора та аудиторії
6.	Підготовка до виступу. Публічна промова.
7.	Полеміка як форма ораторського мистецтва.
8.	Діалогічне красномовство.
9.	Основи ведення дебатів і ділової бесіди
10.	Судове красномовство.

2.2.2. Теми семінарських занять

№ за/п	Назва теми
1.	Сучасна риторика та її зв'язки з іншими науками. Закони риторики.
2.	Основні роди, жанри і види риторики.
3.	Культура мови
4.	Техніка мовлення
5.	Взаємодія оратора та аудиторії
6.	Підготовка до виступу. Публічна промова.
7.	Полеміка як форма ораторського мистецтва.
8.	Діалогічне красномовство.
9.	Основи ведення дебатів і ділової бесіди
10.	Судове красномовство.

2.2.3. Теми практичних занять

№ за/п	Назва теми
1.	Основні роди, жанри і види риторики.
2.	Підготовка до виступу. Публічна промова.
3.	Діалогічне красномовство.
4.	Основи ведення дебатів і ділової бесіди

2.2.3. Самостійна робота

№ за/п	Назва теми
1.	Сучасна риторика та її зв'язки з іншими науками. Закони риторики.
2.	Основні роди, жанри і види риторики.
3.	Культура мови
4.	Техніка мовлення
5.	Взаємодія оратора та аудиторії
6.	Підготовка до виступу. Публічна промова.
7.	Полеміка як форма ораторського мистецтва.
8.	Діалогічне красномовство.

9.	Основи ведення дебатів і ділової бесіди
10.	Судове красномовство.

3. Система контролю та оцінювання

3.1. Види та форми контролю

Поточний контроль здійснюють під час проведення кожного заняття. Він передбачає оцінювання: теоретичної підготовленості студента до проведення занять із зазначеної теми (у тому числі й самостійно опрацьованого матеріалу); виступу на семінарських заняттях.

Формами контролю знань є усне опитування на семінарських заняттях, заслуховування доповідей, підготовлених студентами та показ презентацій, перевірка письмових робіт, тестування.

Модульні контрольні роботи складаються з декількох варіантів, які включають теоретичні та тестові завдання за темами модулю.

Принцип розв'язання тестових завдань полягає у наступному: із запропонованих відповідей необхідно вибрати єдиний правильний варіант.

Тестові завдання закритої форми, що пропонуються студентам, являють собою питання з відповідями, серед яких необхідно вказати правильну. Слід мати на увазі, що правильною може бути тільки одна відповідь, оскільки для перевірки повноти знань і умінь використовується тип тестового завдання «множинний вибір – єдина відповідь», яку і необхідно відмітити будь-якою позначкою.

Формою підсумкового контролю є залік.

3.2. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання з дисципліни «Юридична риторика» є:

- контрольні роботи;
- тестові завдання;
- проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі види роботи);
- реферати;
- есе;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

3.3. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота				
Модуль 1				
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5
6	4	3	3	4
Модульна контрольна робота 1		5		
Модуль 2				
Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10
4	4	6	4	2
Модульна контрольна робота 2		5		
Підсумковий контроль (залік)		50		
Сума		100		

3.4. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	зараховано
80-89	B	
70-79	C	
60-69	D	
50-59	E	
35-49	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

3.5. Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни «Юридична риторика»

Відмінно А (90-100) – ставиться у випадках, коли студент має систематичні та глибокі знання навчального матеріалу, засвоїв основну та ознайомився з додатковою літературою, викладає матеріал у логічній послідовності, робить узагальнення і висновки, наводить практичні приклади у контексті тематичного теоретичного матеріалу.

Добре В (80-89) – ставиться у тому випадку, якщо студент має міцні знання навчального матеріалу, знає основну літературу, викладає матеріал у логічній послідовності, але не вміє робити певні узагальнення і висновки або допускається незначних помилок у формулюванні термінів, категорій.

Добре С (70-79) – ставиться, якщо студент повністю засвоїв навчальний матеріал, знає основну літературу, викладає матеріал у логічній послідовності, але не вміє робити певні узагальнення і висновки, не наводить практичних прикладів у контексті тематичного теоретичного матеріалу або допускається незначних помилок у формулюванні термінів, категорій.

Задовільно D (60-69) – ставиться у випадках, коли студент засвоїв матеріал не у повному обсязі, дає неповну відповідь на поставлені теоретичні запитання, але називає основні риси явища, не вміє чітко узагальнити опрацьований матеріал.

Задовільно E (50-59) – ставиться у випадках, коли студент засвоїв матеріал не у повному обсязі, дає неповну відповідь на поставлені запитання, не вміє узагальнити опрацьований матеріал, допускає істотні помилки у формулюванні термінів та понять.

Незадовільно FX (35-49) – ставиться студенту, який дає неправильні відповіді на поставлені теоретичні запитання, може назвати основні поняття курсу, але не може чітко пояснити їх і вказати на основні характерні риси явища.

Незадовільно F (1-34) – виставляється, якщо студент: не може відтворити зміст конспекту; не орієнтується в структурі дисципліни; не відповів на жодне запитання.

4. Рекомендована література

1. Мацько Л.І. Риторика: навч. посіб. К.: Вища шк., 2003. 311 с.
2. Требін М.П., Клімова Г.П., Осипова Н.П. Ораторське мистецтво: підручник Х.: Право, 2013. 208 с.
3. Абрамович С.Д.: навч. посіб. Л.: Світ, 2001. 240 с.
4. Абрамович, С. Д. Риторика загальна та судова : навч. посіб. К. : Юрінком Інтер, 2002. 416 с.
5. Усунко І.Б. Академічна юридична думка. К. : Ін Юре, 1998. 503 с.
6. Артикуца Н. В. Мова права і юридична термінологія. 2-ге вид., змін, і доп. К.: Стилос, 2004. 277 с.
7. Баєва О. А. Ораторское искусство и деловое общение: учеб. Пособие. 2-е изд., исправл. Мн.: Нов. знание, 2001. 328 с.
8. Биркенбил В. Язык интонации, мимики, жестов. СПб.: Питер, 1997. 224 с.
9. Бредемайер К. Черная риторика: Власть и магия слова : пер. с нем. М. : Альпина Бизнес Букс, 2004. 224 с.
10. Введенская Л.А. Риторика для юристов: учеб. Пособие. Изд. 4-е Ростов-н/Д:Феникс, 2006. 576 с.
11. Введенская Л.А. Деловая риторика: учеб. пособие для бакалавров. 6-е изд. М.: КноРус, 2012. 416 с.
12. Галяшина, Е. И. Основы судебного речеведения. М. : СТЗНСИ, 2003. 236 с.
13. Голуб И.Б. Риторика: учитесь говорить правильно и красиво: учебник. М. : Омега-Л, 2009. 408 с.
14. Зарецкая Е.Н. Риторика: Теория и практика речевой коммуникации. 4-е изд. М.: Дело, 2002. 480 с.
15. Зубенко Л. Г. Ораторське мистецтво: практ. посіб. К. : Парламент, вид-во, 2002. 115 с.
16. Ивакина Н. Н. Основы судебного красноречия (риторика для юристов): учеб. Пособие. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Юристь, 2006. 455 с.
17. Каверин, Б. И. Ораторское искусство: учеб. пособие для вузов. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2004. 255 с.
18. Куньч З. Українська риторика: історія становлення і розвитку: навч. посіб. Нац. ун-т «Львів, політехніка». Л. : Нац. ун-т «Львів, політехніка», 2011. 244 с.
19. Леммерман Х. Учебник риторики. Тренировка речи с упражнениями. М.: Интерэксперт, 1999. 256 с.
20. Леммерман, Х. Уроки риторики и дебатов. М. : Уникум Пресс, 2002. 336 с.
21. Молдован В.В. Судова риторика: теорія і практика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 2-ге вид., переробл. і допов. К. : Юрінком Інтер, 2010. 491 с.
22. Олійник, О. Ораторське мистецтво юриста: навч. посіб. К.: Кондор, 2010. 210 с.
23. Олійник О., Молдован В. Юридична риторика. Теорія та практика: навч. посіб. К.: Кондор, 2009. 214 с.
24. Олійник О. Правова риторика: навч. посіб. К. : Кондор, 2010. 166 с.
25. Олійник О. Основы ораторської майстерності: навч. посіб. К.: Кондор, 2010. 181 с.
26. Ораторське мистецтво: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. юрид. спец. Х.: Одісей, 2005. 144 с.
27. Оратори Греции: пер. с древнегреч. М. : Худ. лит., 1985. 495 с.
28. Романовський О.Г., Середа Н.В. Риторика: навч.-метод. посіб. Х.: НТУ «ХПІ», 2008. 160 с.
29. Рогожкин О.В. Риторика: загальна, судова, оперативна: підруч. для студ. юрид. спец. Д.: Донец. юрид. ін-т Луганськ, держ. ун-ту внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка, 2008. 248 с.
30. Сагач, Г. М. Ділова риторика: мистецтво риторичної комунікації: навч. посіб. К.: Зоря, 2003. 255 с.
31. Сагач Г. Вибрані твори : в 5 т. Т. 1: Риторика: «Златоуст». Рівне : ПП ДМ, 2006. 288 с.
32. Сергеич, П. Искусство речи на суде. М. : Юрайт, 2008. 395 с.
33. Смолярчук, В. И. А. Ф. Кони и его окружение. М.: Юрид. лит., 1990. 400 с.
34. Токарська, А.С. Культура фахового мовлення правника: навч. посіб. Л.: Світ, 2003. 312 с.
35. Чибисова, Н. Г. Риторика: учеб. пособие для высш. учеб. завед. Харьков : Изд-во Нар. укр. акад., 2003. 304 с.

5. Інформаційні ресурси

Наукові та електронні бібліотеки в Україні

- 1.** Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.

URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

- 2.** Офіційний сайт Національної парламентської бібліотеки.

URL: [ttp://www.alpha.rada.kiev.ua](http://www.alpha.rada.kiev.ua)

- 3.** Офіційний сайт Наукової бібліотеки ім. Максимовича.

URL: www.library.univ.kiev.ua/ukr/title4.php3

- 4.** Офіційний сайт Львівської електронної бібліотеки ім. В. Стефаника.

URL: www.lsl.lviv.ua/